

Henning Mankell

De gekwelde man

Vertaald uit het Zweeds door
Janny Middelbeek-Oortgiesen

DE GEUS

Vijfde druk

Oorspronkelijke titel *Den orolige mannen*, verschenen bij Leopard Förlag

Oorspronkelijke tekst © Henning Mankell, 2009

Published by agreement with Leopard Förlag, Stockholm and Leonhardt

& Høier Literary Agency, Copenhagen

Eerste Nederlandstalige uitgave © Janny Middelbeek-Oortgiesen en

De Geus BV, Breda 2010

Deze editie © De Geus BV, Breda 2012

Omslagontwerp © Riesenkind

Omslagillustratie © Ilona Wellmann/Trevillion Images

ISBN 978 90 445 2175 7

NUR 331

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke
wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
De Geus BV, Postbus 1878, 4801 BW Breda, Nederland. Telefoon: 076 522
8151. Internet: www.degeus.nl.

Wilt u het gratis magazine *Geuzennieuws* met informatie over onze
nieuwe uitgaven ontvangen, ga dan naar www.degeus.nl en meld u aan.

I

In het jaar dat Kurt Wallander vijfenvijftig werd, verwezenlijkte hij tot zijn eigen verbazing een droom die hij al heel lang koesterde. Sinds zijn scheiding van Mona, nu bijna vijftien jaar geleden, was hij van plan geweest om zijn flat in Mariagatan, waar de muren vol moeilijke herinneringen zaten, te verlaten en naar het platteland te verhuizen. Elke keer dat hij 's avonds na een meer of minder troosteloze werkdag thuis kwam, werd hij eraan herinnerd dat hij daar ooit met een gezin had gewoond. Nu staarden de meubels hem als het ware in stil verwijt aan.

Hij kon zich er niet bij neerleggen dat hij daar zou moeten wonen tot hij zo oud werd dat hij zich misschien niet meer zelf kon redden. Hoewel hij nog geen zestig was, moest hij steeds vaker denken aan de eenzame ouderdom van zijn vader, en hij wist dat hij die zelf niet wilde overdoen. Het was al genoeg dat hij wanneer hij 's ochtends bij het scheren in de spiegel keek, besepte dat hij steeds meer op zijn vader begon te lijken. Toen hij jong was, had hij een gezicht gehad dat aan dat van zijn moeder deed denken, maar nu leek het of zijn vader bezit van hem begon te nemen, als een hardloper die lang achter had gelegen maar langzaam met een inhaalmanoeuvre bezig was nu hij de onzichtbare eindstreep naderde.

Wallanders wereldbeeld was tamelijk eenvoudig. Hij wilde geen verbitterde kluizenaar worden, die chagrijnig en eenzaam oud werd en alleen bezoek kreeg van zijn dochter en misschien van een van zijn vroegere collega's die het opeens te binnen schoot dat hij nog leefde. Opbouwende religieuze hoop dat er aan de overkant van de donkere rivier iets wacht-

te, koesterde hij niet. Daar had je gewoon dezelfde duisternis als die waaruit hij ooit was voortgekomen. Tot zijn vijftigste had hij een vage angst voor de dood gehad; het was zijn persoonlijke mantra dat 'de dood zijn tijd wel zou duren'. Hij had te veel dode mensen gezien in zijn leven. Er was in hun zwijgende gezichten nauwelijks iets wat erop duidde dat hun ziel ergens in een hiernamaals was opgenomen. Zoals zo veel andere politiemensen had hij alle denkbare varianten van de dood meegemaakt. Vlak nadat hij vijftig was geworden en op het politiebureau met gebak en een nietszeggend praatje met een aantal clichézinnen door de toenmalige commissaris Lisa Holgersson was gehuldigd, begon hij zich bij een gelegenheid alle dode mensen op wie hij was gestuit voor de geest te halen en in een nieuw aangeschaft notitieboekje te noteren. Dat was een macabere bezigheid en hij begreep zelf totaal niet waarom die hem zo aantrok. Toen hij bij de tiende zelfmoordenaar aankwam, een man van in de veertig, een verslaafde met praktisch alle problemen die je je kon voorstellen, stopte hij ermee. De man had zich op de zolder van het slooppand waar hij woonde opgehangen. De dode, die Welin heette, had zich op een dusdanige manier verhangen dat hij zijn nek zou breken en dus niet het risico liep langzaam te worden gewurgd. De patholoog-anatoom had tegen Wallander gezegd dat de man in die opzet was geslaagd. Hij was zijn eigen capabele beul geweest. Op dat punt aangekomen had Wallander de zelfmoordgevallen opgegeven en was hij dom genoeg een paar uur bezig geweest om de jongelui en kinderen te memoreren die hij dood gevonden had. Maar ook daar hield hij al gauw mee op; het was te weerzinwekkend. Naderhand schaamde hij zich en hij verbrandde het notitieboekje, alsof hij zich met iets pervers en verbodens had beziggehouden. In wezen was hij een opgewekt persoon. Hij moest alleen zorgen dat hij zichzelf toestond nou juist die kant van zichzelf positief te benaderen.

De dood was echter altijd zijn metgezel geweest. Hij had zelf tijdens zijn werk mensen omgebracht, maar was nadat de verplichte onderzoeken waren afgerond nooit beschuldigd van het gebruik van onnodig geweld.

Dat hij twee mensen had gedood was zijn persoonlijke kruis, dat hij helemaal in zijn eentje moest dragen. Als hij niet zo vaak lachte, kwam dat door wat hij had moeten doormaken.

Maar op een dag nam hij dus een cruciaal besluit. Hij was in de buurt van Löderup geweest, niet ver van het huis waar zijn vader ooit had gewoond, en had een gesprek gehad met een agrariër die het slachtoffer was geworden van een akelige roofoverval. Op weg terug naar Ystad had hij een bordje van een makelaar gezien dat verwees naar een klein grindweggetje waaraan een huis te koop stond. Zijn besluit kwam uit het niets. Hij stopte, keerde de auto en zocht zijn weg naar het te koop staande huis. Al voordat hij was uitgestapt, begreep hij dat het om onroerend goed ging dat gerenoveerd zou moeten worden. Het huis was vroeger een vakwerkboerderij in U-vorm geweest. Een van de uiteinden ontbrak nu; misschien was het afgebrand. Hij liep over het erf. Het was een dag in het vroege najaar. Hij kon zich herinneren dat er een vlucht trekvogels op weg naar het zuiden was overgevlogen, in een rechte streep boven zijn hoofd. Hij gluurde door de ramen naar binnen en besepte al gauw dat alleen het dak grondig moest worden nagekeken. Het uitzicht was adembenemend; heel in de verte kon hij een glimp van de zee opvangen, misschien zelfs van een van de veerboten die vanuit Polen op weg naar Ystad waren. Die middag in september 2003 viel hij als een blok voor het afgelegen huis.

Hij reed meteen door naar de makelaar in de binnenstad van Ystad. De prijs was niet dusdanig hoog dat hij de aflossingen van de hypotheek niet zou kunnen opbrengen. De volgende

dag was hij al bij het huis terug met de makelaar, een jonge man die gekunsteld sprak en de indruk wekte dat hij met zijn gedachten heel ergens anders zat. De laatste eigenaars van het huis waren een jong stel dat vanuit Stockholm naar het zuiden van Zweden was verhuisd, maar dat vrijwel meteen, zelfs nog voordat ze tijd hadden gehad om het in te richten, had besloten te gaan scheiden. In de muren van het lege huis zat echter niets verborgen wat Wallander angst aanjoeg. En het allerbelangrijkste was overduidelijk: hij kon er meteen in. Het dak zou het waarschijnlijk toch nog wel een paar jaar volhouden. Het enige wat hij moest doen was een paar kamers verven, misschien de badkuip vervangen en eventueel ook een nieuw fornuis kopen. Maar de verwarmingsketel was pas vijftien jaar oud, en de leidingen en de meterkast waren nauwelijks ouder.

Voordat ze weer wegreden, informeerde Wallander of er nog andere gegadigden waren. Er was er een, zei de makelaar, terwijl hij een bezorgd gezicht trok, alsof hij wenste dat het huis naar Wallander ging, met de impliciete waarschuwing dat hij meteen moest beslissen. Wallander was echter niet van plan een kat in de zak te kopen. Hij sprak met een van zijn collega's wiens broer bouwkundige inspecties uitvoerde en hij kreeg gedaan dat deze de volgende dag het huis al kwam inspecteren.

De man kwam geen andere gebreken tegen dan die Wallander zelf al had ontdekt. Wallander ging dan ook dezelfde dag nog bij zijn bank langs waar hij vernam dat hij een hypotheek kon krijgen die groot genoeg was om het huis mee te kunnen betalen. Tijdens zijn jaren in Ystad had hij zonder er al te veel bij na te denken, maar toch regelmatig, wat geld opzijgezet. Dat was nu voldoende voor de aanbetaling die hij zelf moest doen.

's Avonds ging hij aan de keukentafel zitten om een gedetailleerde financiële berekening te maken. Op de een of andere manier ervoer hij de situatie als plechtig. Tegen middernacht

had hij zijn besluit genomen: hij zou het huis, dat de drama-
tische naam Zwarte heuvel droeg, kopen. Ondanks het late
tijdstip belde hij zijn dochter Linda, die in een nieuwbouw-
wijk bij de uitvalsweg naar Malmö woonde. Ze sliep nog niet
toen hij belde.

‘Kom naar me toe’, zei Wallander vrolijk. ‘Ik heb nieuws.’

‘Midden in de nacht?’

‘Ik weet dat je morgen vrij bent.’

Het was enkele jaren geleden een verrassing voor hem geweest
toen Linda op een dag, tijdens een wandeling op het strand
van Mossby, aan hem vertelde dat ze had besloten in zijn voet-
sporen te treden. Hij had er maar een paar minuten voor no-
dig gehad om te beseffen dat haar besluit hem verheugde. Op
de een of andere manier leek het of zij hernieuwde zin gaf
aan al de jaren dat hij zelf politieman was geweest. Toen ze
haar opleiding eenmaal had afgerond ging ze in Ystad aan de
slag. De eerste maanden had ze bij hem aan Mariagatan inge-
woond. Dat was wat minder geslaagd, omdat hij eraan gewend
was te doen en laten wat hij wilde en het hem bovendien moei-
te kostte haar als volwassen te beschouwen. Hun relatie werd
op het nippertje gered: ze vond een eigen flat.

Die avond vertelde hij haar wat hij van plan was. De volgende
dag ging ze met hem mee naar het huis en ze zei meteen dat
hij het inderdaad moest kopen. Geen ander huis, maar dit,
aan het eind van een weg, op een licht hellende heuvel met
uitzicht op zee.

‘Opa zal bij je komen spoken’, zei ze. ‘Maar je hoeft niet
bang te zijn. Hij zal als een beschermheilige voor je zijn.’

Het was een groots en gelukkig moment in Wallanders
leven toen hij het koopcontract tekende en opeens met een
flinke sleutelbos in zijn hand stond. Nadat hij twee kamers

opnieuw had geverfd, maar geen nieuw fornuis had gekocht, betrok hij het huis op 1 november. Hij verliet Mariagatan zonder een spoor van twijfel of hij daar goed aan deed. Op de dag dat hij zijn nieuwe huis in bezit nam, stond er een koude zuidoostelijke storm.

Die eerste avond al viel tijdens de storm de stroom uit. Opeens zat Wallander daar in zijn nieuwe huis in het pikkedonker. Er werd gerukt en getrokken aan de draagbalken van het dak en hij merkte opeens dat het ook ergens inregende. Hij had echter nergens spijt van. Dit was de plek waar hij zou wonen.

Buiten op het erf was een kennel. Van kindsbeen af droomde Wallander al van een hond. Toen hij dertien was, had hij de hoop opgegeven dat hij er ooit een zou krijgen, maar toen gaven zijn ouders hem er eentje cadeau. Hij had meer van het beest gehouden dan van wat ook. Achteraf had hij bedacht dat het de hond, Saga, was die hem had geleerd wat liefde eigenlijk kon zijn. Toen ze drie was, werd Saga door een vrachtwagen overreden. Het verdriet en de shock waren het ergste geweest wat Wallander tot dan toe in zijn leven had meegemaakt. Hij kon zich moeiteloos al zijn chaotische gevoelens herinneren, ook al was het inmiddels een gebeurtenis van meer dan veertig jaar geleden. *De dood haalt uit*, dacht hij soms. Die heeft een stevige en onbarmhartige vuist.

Twee weken later kocht Wallander een hond, een zwarte labradorpup. Helemaal raszuiver was het beest niet, maar de eigenaar omschreef hem als van topklasse. Van tevoren had Wallander al besloten dat de hond Jussi zou heten, naar de geweldige Zweedse tenor Jussi Björling, een van zijn grote helden.

Begin december nodigde Wallander zijn collega's van het bureau uit voor een housewarmingparty. Ook die avond viel de

stroom uit, maar nu was hij voorbereid en had hij kaarsen en de twee oude petroleumlampen die hij van zijn vader had geerfd bij de hand. Na een uurtje kwam de stroom terug. Het werd voor Wallander een avond om nooit te vergeten. Hij was nog niet te oud om nieuwe wegen te durven inslaan. Hij had nog vrienden, niet alleen collega's die langskwamen uit een soort twijfelachtig plichtgevoel.

Laat die nacht, toen de laatste gasten waren vertrokken, maakte Wallander een wandeling met Jussi. Hij had een zaklamp bij zich om niet te struikelen in het donker. Nuchter was hij niet en er waren veel verborgen sloten rond de akkers, die er in de zomer stralend geel bij zouden staan van het koolzaad. Hij liet Jussi los en die verdween in de duisternis. De hemel was koud en helder, de wind was gaan liggen. Heel in de verte bespeurde hij aan de horizon de lichten van een schip. Hier ben ik gekomen, dacht hij. Ik heb het aangedurfd een nieuwe weg in te slaan, ik heb zelfs een hond genomen. De vraag is nu alleen waar ik vanaf dit punt naartoe ga.

Als een geruisloze schim keerde Jussi uit de duisternis terug. Maar ook de hond had geen antwoord op de vraag die Wallander in het nachtelijk duister had gesteld.

Bijna vier jaar later, begin 2007, droomde Wallander over uitgerekend dat moment: de nacht na het feest in zijn nieuwe huis. De vraag hangt nog steeds in de lucht, dacht hij toen hij wakker werd. Er zijn vier jaar verstreken en ik weet nog steeds niet waar ik naartoe op weg ben.

Het was Driekoningen, een zaterdag. Gedurende de nacht was er in korte tijd een sneeuwfront over Zuid-Skåne getrokken en vervolgens over de Oostzee verdwenen. Een sneeuwhoop versperde de toegang tot het erf. Even na zessen was Wallander al op om sneeuw te ruimen, terwijl Jussi op de witbeklede grasrand langs de akker enthousiast het spoor van een

haas opsnoof. Wallander zou de dag beginnen met een bezoek aan de arts die zijn bloedsuikerspiegel in de gaten hield. Het was inmiddels meer dan tien jaar geleden sinds bij hem diabetes was vastgesteld. Aanvankelijk was het hem gelukt zijn bloedsuikerwaarden op een redelijk niveau te houden door andere voeding, meer beweging en pillen, maar sinds enkele jaren moest hij ook elke dag insuline spuiten. Na het bezoek aan de dokter zou hij verdergaan met het rechercheonderzoek dat sinds begin december al zijn tijd in beslag nam. Een wapenhandelaar op leeftijd en zijn echtgenote waren zwaar mishandeld door enkele overvallers die een groot aantal wapens hadden buitgemaakt. De man verkeerde in levensgevaar en werd nog in coma gehouden. De vrouw was bij kennis, maar zou blind blijven aan haar ene oog en ze had ook een schedelbreuk opgelopen. Toen Wallander als een van de eersten op de plaats delict arriveerde, een mooi huis met een grote tuin ruim tien kilometer ten noorden van Ystad, was hij geschokt geweest over het buitensporige geweld waarvan het oude paar het slachtoffer was geworden. Ze waren bewusteloos geslagen, met touwen vastgebonden en voor dood achtergelaten.

De man, die Olof Hansson heette, exploiteerde vanuit zijn huis een wapenhandel. Hij had de zaak van zijn vader overgenomen. Samen met zijn vrouw Hanna had hij zich gespecialiseerd in revolvers en pistolen, vaak unieke verzamelobjecten. De overvallers waren goed voorbereid geweest. Wallander en officier van justitie Erik Petré had samen met de andere rechercheurs van het team dat het onderzoek verrichtte de beelden van de bewakingscamera's bekeken. Ze telden vijf betrokkenen, allen gemaskerd. Een van de camera's had het moment vastgelegd waarop Olof Hansson met een houten stok op zijn achterhoofd werd geslagen. Een halfonderdrukt gesteun weerklonk door de kamer.

In gedachten keerde Wallander terug naar een ander oud